

Józef Frankiewicz *Od „Sokoła” do „Koła”, „Życie Podkarpackie”* 1999, nr 17, s. 12

Kazimierz Karol Wiktor Hemerling

Zmarł 60 lat temu [1939] we Lwowie. Był ojcem dziennikarstwa sportowego w naszym kraju oraz wydawca, publicystą, redaktorem i właścicielem pierwszych pism sportowych na ziemiach polskich; wybitnym działaczem, popularyzatorem kultury fizycznej oraz jednym z organizatorów Lwowskiego Koła Dziennikarzy Sportowych i Ogólnopolskiego Związku Dziennikarzy i Publicystów Sportowych RP.

Kazimierz Karol Wiktor Hemerling urodził się 4 marca 1859 r. w Przemyślu. Jako uczeń, w latach 1871–1878, uprawiał z zapałem gimnastykę, wioślarstwo, pływanie, jazdę konną i turystykę. W czasie studiów prawniczych K. Hemerling udzielał się czynnie w lwowskim Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”. Jako mundant adwokacki pracował zawodowo w Jarosławiu i Rawie Ruskiej. W tych miejscowościach czas wolny poświęcał także „Sokołowi”.

W 1885 r. uczył się jazdy na bicyklu. W 1888 r. w czasie pobytu w Mielcu (przy budowie kolei) sprowadził z Wiednia dwa rowery angielskie o pełnych gumach. Dobry przykład zachęcił jeszcze kilku młodych ludzi do kupna takich bicykli i tak zaczęły się pierwsze wycieczki kolarskie w Galicji. K. Hemerling założył tor łyżwiarski, ucząc tej dyscypliny. Przeniesiony do Lwowa jako urzędnik kolejowy, wstąpił do Lwowskiego Klubu Cyklistów (powstał w 1886 r.). W 1892 r. K. Hemerling sprowadził z Wiednia dwie pary nart szwedzkich. Na wzór tych nart, lwowski

stolarz sporządził jeszcze kilka par i rozpoczęły się pierwsze zjazdy.

K. Hemerling zajął się również pracą publicysty sportowego. Pierwszym pismem, poświęconym w całości problemom kultury fizycznej, był „Przewodnik Gimnastyczny”, organ lwowskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Czasopismo pierwszy raz ukazało się pod redakcją Tadeusza Żulińskiego 1 kwietnia 1881 r. Rubrykę „sport” wprowadzono na jego łamach w numerze 2 z lutego 1900 r. Jej redaktorami byli działacze „Sokoła”: Alojzy Wallek i Kazimierz Hemerling, z którego nazwiskiem związane są początki prasy sportowej w Polsce. Czasopismo krzewiło teźyznę fizyczną, pielęgnowało tradycje patriotyczne w podtrzymywaniu polskości.

Będąc gorącym orędownikiem kolarstwa, K. Hemerling zredagował i wydał „Koło”, pierwsze polskie czasopismo sportowe poświęcone w zasadzie jednej dyscyplinie sportu. Dwutygodnik (ośmiostronicowy) ukazywał się we Lwowie od 1 marca 1895 r. do 5 grudnia 1899 r. Twórca tego czasopisma, w artykule „Sporty a prasa sportowa” („Sport” 1922, nr 22) tak wspominał te czasy: *Organ kolarski „Koło” wydawanym był przeze mnie i był moją własnością, a miał on stałą rubrykę „Inny sport” [...]. Żyłem sportem zawsze jakieś 20 lat naprzód i propagowałem bodaj w piśmie.* K. Hemerling napisał *Podręcznik dla cyklistów*, a także *Przewodnik dla cyklistów po Galicji*. W tym też roku w Warszawie ukazała się gazeta „Cyklista”.

Nowe pomysły

24 czerwca 1900 r. K. Hemerling wydał pierwszy nowoczesnie redagowany, adresowany do szerokiej rzeszy czytelników polski informacyjno-publicystyczny

(ilustrowany) tygodnik sportowy – „Gazetę Sportową”. Strona tytułowa czasopisma zawierała następujące tematy: sport konny, samochody, szermierka, atletyka, łowiectwo, wioślarstwo, lawntennis (tenis na trawie), piłka nożna, krykiet, łyżwiarstwo, strzelanie, rybactwo, fotografia amatorska. W literaturze fachowej publicystyka K Hemerlinga wiązana jest z początkami prasy sportowej.

Według *Księgi pamiątkowej LKS „Pogoń” Lwów, 1904–1939* (s. 6) pierwsze w Polsce sprawozdanie z zawodów piłkarskich „Gazeta Sportowa” zamieściła 15 października 1900 r. Oto jak wtedy relacjonowano ten mecz:

Do współudziału w gymkhanie, urządzonej przez Komitet Sportowy Lwowskiego Klubu Cyklistów i Towarzystwa Kolarzy (...), zaproszono wcale dobrze znaną partyę gimnazjalistów z IV Gimnazjum. Godność sędziego rozjemczego spełniał p. dr Eugeniusz Piasecki, sędziami granicznymi byli pp. Feigl i Hemerling. W ciągu 20 minut dały obie drużyny po jednej bramce; partya zakończyła się wtedy 1:1. Młodzież IV gimnazjum gra bardzo inteligentnie, zna reguły gry, orientuje się bardzo dobrze i jeżeli tylko będzie grę kontynuowała, można się po nich spodziewać doskonałych kiedyś futbolistów. Zasługa w tym p. dr Piaseckiego, który potrafił złożyć tak dobraną partyę i wpoić w nią ściśle zachowanie reguł. Byłby też najwyższy czas, aby i inne gimnazya pomyślały o wprowadzeniu tej przepięknej gry w program zabaw młodzieży.

K. Hemerling też był autorem prac: *Palant* (1906), *Hockey, Prawidłowa gra w piłkę nożną* (1906), *Regulamin zawodów atletycznych TZR*.

Na podbój Polski

Już w 1922 r. K. Hemerling zaapelował do wydawców prasowych o stworzenie przynajmniej jednego ogólnopolskiego pisma sportowego. Wyszedł też z propozycją o zorganizowanie na terenie kraju sieci współpracowników, korespondentów i dystrybucji gazet. Wiele czasopism skorzystało z jego fachowych porad. Senior publicystów sportowych zmobilizował dziennikarzy, aby powołali do życia wspólną organizację. W 1923 r. powstało pierwsze w Polsce Lwowskie Koło Dziennikarzy Sportowych. Jednym z twórców tej instytucji był m.in. K. Hemerling. Jemu to nadano wtedy godność honorowego prezesa publicystów sportowych. 1 marca 1925 r. przewodniczył już ogólnopolskiemu I Zjazdowi Dziennikarzy Sportowych RP. W dowód uznania 66-letniemu Kazimierzowi Hemerlingowi nadano godność honorowego członka nowo powstałej organizacji.

W okresie międzywojennym publikował artykuły w renomowanych czasopismach: „Przegląd Sportowy”, „Stadion”, „Sport”, „Sport Polski”.

Kazimierz Hemerling zapewne wielokrotnie odwiedzał miasto rodzinne. Wiadomo ze źródeł archiwalnych, że w 1888 r. gościł w Przemyślu i wybrał wówczas świadectwo urodzenia w urzędzie parafialnym. Można przypuszczać, że 28-letni prawnik miał wtedy jakieś plany małżeńskie. W 1907 r. przyjechał służbowo do grodu nad Sanem (z ramienia Towarzystwa Zabaw Ruchowych), aby uczyć młodzież gimnazjalną zasad gry w piłkę nożną.

Kazimierz Hemerling zmarł 13 stycznia 1939 r. we Lwowie.